

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 8 Nisan 2015

Ekonomide Durgunluk Biçim Değiştirerek Sürüyor

TÜİK tarafından geçtiğimiz hafta yayınlanan milli gelir istatistikleri, ekonomide durgunluk sürecinin biçim değiştirerek sürmekte olduğunu belgeliyor. Verilere göre 2014'ün bütününde milli gelir büyümesi yüzde 2.9 düzeyine kaldı. Nüfus artışını göz önüne alırsanız, bu rakam fert başına yaklaşık yüzde 1.1'lik artış anlamına geliyor. Hele bir de döviz cinsinden ifade ederseniz, 10bin 400 dolarlık düzeyi ile Türkiye'de fert başına gelirin 2008'in gerisine düşmüş olduğu belgeleniyor. Anlaşılan, AKP ekonomi idaresinin dövizin ucuzluğuna dayandırılarak elde edilen hormonlu büyüme süreci şimdiye tersine dönmüş, döviz kurundaki artışlar bu sahte cennetin ardındaki gerçekleri açığa çıkarmıştır.

Milli gelirden 2014'te gözlenen %2.9'luk büyümenin ardında iki etken öne çıkıyor: devletin tüketim harcamalarındaki artış (%4.6) ve ihracattaki artış (%6.8). Devlet harcamaları 2013'te de %6.5 artmış; ihracat ise geçen sene daralma göstermiş idi. 2014'te ihracat artışını çoğunlukla döviz kurundaki aşınmaya ve yurt içinde daralan tüketim talebine bağlamak yerinde olabilir. Öte yandan sabit sermaye yatırımlarında dört çeyrek dönem boyunca üst üste küçülme var ve yıl ortalaması %1.3'lük daralmaya işaret ediyor. Özel tüketim harcamalarındaki %1.3'lük durgunlukla birlikte Türkiye'nin özel sektör iç talebinde sert bir durgunluk olduğunu, büyümenin de iç talebin baskılandırıldığı klasik ihracata yönelik büyüme ile açıklanabildiğini söyleyebiliriz.

Kısaca özetlemek gerekirse, iç tüketimin baskılandırılmasıyla elde edilen iktisadi artık, pahalılaştan dövizin verdiği uyarıcı etkiyle birlikte ihracat pazarlarına yöneltilmiş gözüktüyor. Bu biçimiyle 2014 Türkiye'si, 12 Eylül darbesi sonrasında ücretlerin baskılandırılmasıyla elde edilen iktisadi artığın olağan-dışı ihracat teşvikleriyle birlikte dış pazarlara aktarılmasına dayanan 1980'ler konjonktürünü andırıyor. Sonucunu biliyoruz: 1988 krizi ve ANAP'ın tasfiyesi.

Sektörler arasında ise geçen sene ekonominin büyümesinin ivmelendirildiği sektör olan inşaat sektörünün 2014'te durgunluğa girdiğini, dördüncü çeyrekte de %2 daralma gösterdiğini görüyoruz. Bu da hükümetin dayandığı en önemli sektörel kaynağın gücünü kaybetmekte olduğunu dile getiriyor. 2013'te inşaat sektörü yüzde 6.5 büyüyerek milli gelirin sürükleyicisi konumunda idi. 2014'te inşaat sektöründeki çöküşü, ihracat karşılamış gözükmekte. Ancak 2015'in ilk çeyreğine TİM tarafından yapılan değerlendirmeler ihracatın 2015'te ivmesini kaybettiğini ve yüzde 15'lik bir küçülme gösterdiğini belgeliyor. Sanayi sektörlerindeki durgunluk ve daralma ile birlikte 2015'te artık ne inşaat, ne de ihracatın itici olamayacağı; geriye tek bir çare kaldığı gözleniyor: devlet harcamaları. Yeni teşvik sistemini biraz da bu gözle değerlendirmek gerekli.

2014 verileri bir yandan da "*Türkiye'nin potansiyel büyüme hızı yüzde 5'tir*" saptamasının artık tarihe karıştığını gösteriyor. 2003-2014 AKP döneminin ortalama büyüme hızının yüzde 4.4 ile tüm Cumhuriyet dönemi ortalama büyüme hızı olan yüzde 4.9'un gerisine düşmüş olduğu görülmekte. AKP döneminin söz konusu büyüme performansı altında IMF ile *Yakın İzleme Anlaşması*'nin imzalandığı yıl olan 1998 sonrası spekülasyon-yönlü neoliberal büyüme döneminin ortalamasına giderek yaklaşıyor (yüzde 4). Bütün bunlar AKP ekonomi idaresinin

sıkça başvurduğu “büyüme mucizesi” masalının da sonuna gelindiğini bir kere daha anımsatıyor.

1998 sonrasında genel hatları IMF – Dünya Bankası tarafından çizilen ve uluslararası finans sermayesinin gereksinimlerine göre şekillendirilen spekülative-yönlü büyüme modelinin sürdürülemez nitelikte olduğunu ve gerek para, gerekse de maliye politikalarını aşırı biçimde daraltıcı uygulamalara mahkum ettiğini bir çok kez vurgulamış idik. Şimdi geldiğimiz nokta, 2003’ün hemen ardından tüm dünyada yaşanan sıcak para-ucuz döviz coşkusunun sona erdiğini ve finans ve imar rantlarına dayalı spekülasyon balonunun sönmüş olduğunu belgelemektedir.